

KIDEM TAZMİNATI FONU KANUN TASLAKLARI TARİHİ - 5

YILDIRIM KOÇ

Devletten özele, havuzdan bireyesele

Kanun taslakları tarihi dizimizin son bölümünde, devlet güvenceli havuz fon sistemlerinden bireysel hesap ve özel şirketlerin sorumluluğuna dayalı taslakları inceliyoruz.

2004 TASLAĞI

Murat Başesgioğlu'nun Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı olduğu 2004 yılında toplanan 9. Çalışma Meclisi'ne "Kıdem Tazminatı Fonu Kanun Tasarısı Taslağı" sunuldu.

Kanun, İş Kanunu, Basın İş Kanunu ve Deniz İş Kanunu kapsamındaki işçileri kapsamına alıyordu.

Fon, devletin güvencesi, sorumluluğu ve denetimi altındaydı. Fon, bütçe kapsamı dışındaydı, gelirlerinden hiçbir şekilde kesinti yapılamıyor ve genel bütçeye gelir kaydedilemiyordu. Fonun yönetimi şu şekilde belirleniyordu (M.4): "Kıdem Tazminatı Fonu, Yönetim Kurulu tarafından işletilir ve yönetilir. Fon Yönetim Kurulu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının önerisi üzerine müşterek kararname ile atanacak bir temsilci ile en fazla işvereni temsil eden işveren konfederasyonu tarafından seçilen iki ve en fazla işçiyi temsil eden işçi konfederasyonunca seçilen bir üyeden oluşur. Üyelerin görev süresi dört yıldır."

Taslağı 13. maddesine göre, "Kıdem Tazminatı Fonuna ödenecek aylık prim miktarı (...) aylık kazancın yüzde 3'ünü geçmemek koşulu ile Fon yönetim kurulunun önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir."

Bu fondan kıdem tazminatı alınabildiği durumlar şu şekilde düzenlenmişti (M.7): "Bu kanunun kapsamına giren işçiler (a) bağlı oldukları kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik, malullük aylığı bağlanması yahut toptan ödeme almak amacıyla hizmet akitlerini feshetmeleri halinde; (b) işverence hizmet akdinin feshedilmesi durumunda işçinin hak kazandığı yaşlılık, emeklilik, malullük aylığı veya toptan ödeme almak amacıyla ilgili kuruma veya sandığı başvurması halinde; (c) adına en az 10 yıl Fona prim ödenen işçinin isteği halinde, (d) işçinin ölümü halinde kanuni mirasçılarında, kıdem tazminatına hak kazanırlar."

Kıdem tazminatı miktarı, her yıl için işçinin son yıl ücret ortalamasının 30 günlük tutarıydı (m.8): "İşçilere veya hak sahiplerine Fona prim ödenmiş olan her tam yıl için prim hesabına esas olan ücretinin otuz günü tutarında kıdem tazminatı ödenir. Bir yıldan artan süreler için veya toplam prim ödeme süresi bir yılın altında kalanlar için de aynı oran üzerinden ödeme yapılır. Kıdem tazminatına esas alınacak ücret, işçinin çalıştığı ve adına prim yatırılan son takvim yılının ortalamasıdır. Prim ödenen toplam süre bir yılın altında ise, prim yatırılan ayların ortalaması esas alınır. Aynı kıdem süresi için birden fazla kıdem tazminatı ödenmez. Kıdem tazminatının (...) üst sınırı Devlet Memurları Kanununa tabi en yüksek devlet memuruna 5434 sayılı T.C.Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre ödenecek azami emeklilik ikramiyesi miktarıdır."

2008 TASLAĞI

Kıdem tazminatı fonu 2008 yılında yeniden gündeme geldi. 2008 yılının ilk aylarında hazırlanan “İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı”nın 35-43. maddeleri kıdem tazminatı fonuna ilişkindi.

Kanun taslağı, İş Kanunu, Deniz İş Kanunu ve Basın İş Kanunu kapsamında çalışanları kapsamına alıyordu.

Taslağa göre, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı müsteşarlığı tarafından kıdem tazminatı yatırım fonu kurmak üzere yetkilendirilmiş ve Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Kanununa göre kurulmuş emeklilik şirketleri, devlet güvencesi, denetimi ve yönetimi altındaki kıdem tazminatı fonunun yerini alıyordu. İşçi çalıştıran işveren, bir emeklilik şirketiyle anlaşılıyordu. Bu emeklilik şirketinde işçi adına bireysel hesap açılıyordu. Primler doğrudan bu hesaba yatırılıyordu. Primlerin yatırılacağı fonun seçimi işçiye aitti.

Prime esas kazanç, sosyal güvenlik sisteminde belirtilen gelirler üzerinden hesaplanıyordu. Ancak işçinin bu gelirinin ne kadarının kıdem tazminatı primi olarak kesileceği, kanun taslağında boş bırakılmıştı.

41. maddeye göre, işçi, “yaşlılık, emeklilik, malullük aylığı veya toptan ödeme almak amacıyla ilgili kuruma veya sandığa başvurması halinde; ölümleri halinde hak sahipleri, kıdem tazminatına hak kazanırlar.”

Kıdem tazminatının ödenmesine ilişkin 42. madde de şöyleydi: “Kıdem tazminatı almaya hak kazanan işçi veya hak sahiplerine, kıdem tazminatı emeklilik şirketi tarafından ödenir. İşveren, kıdem tazminatı primini eksik yatırmaması veya hiç yatırmaması halinde, ilgili dönemde en yüksek getiri oranına sahip kıdem tazminatı fonu emsal alınarak hesaplanan tutarı işçinin kıdem tazminatı hesabına ödemekle yükümlüdür. (...) Emeklilik şirketi, başvuru ile ilgili belgelerin kendisine verilmesinden itibaren otuz gün içinde kıdem tazminatı tutarını işçiye veya hak sahiplerine öder.”

Kanun taslağının geçici maddesiyle, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönemlere ilişkin kıdem tazminatlarından doğrudan işverenlerin sorumlu olduğu hükme bağlanmıştı.

2012 VE 2013 TASLAĞI

2012 yılı yaz aylarında, Adalet ve Kalkınma Partisi’ne mensup bazı milletvekilleri tarafından hazırlandığı belirtilen “Kıdem Tazminatının İşçinin Bireysel Hesabına Yatırılması Hakkında Kanun Taslağı” tartışmaya açıldı.

Bu kanunun kapsamı da İş Kanunu, Basın İş Kanunu ve Deniz İş Kanunu kapsamındaki işçileri içeriyordu.

Bu modelde bir “Emeklilik Gözetim Merkezi” oluşturuluyordu. Bir de kıdem tazminatı fonu için ruhsat verilen emeklilik şirketleri kuruluyordu. İşveren, işçinin sosyal güvenlik sistemine bildirilen kazancının yüzde 4’ü oranında bir parayı, Emeklilik Gözetim Merkezi’nde açılan hesaba yatırılıyordu. Emeklilik Gözetim Merkezi de bu parayı, işveren tarafından seçilen emeklilik şirketine aktarıyordu. Para, emeklilik şirketinde işçi adına açılmış bireysel hesaba yatırılıyordu. Yatırılan paralar, nemalandırılıyor ve getirisi kişinin bireysel hesabına ekleniyordu.

İşçinin bu bireysel hesapta biriken kıdem tazminatından yararlanabilmesinin koşulları, taslağın 9. maddesinde düzenlenmişti. İlgili madde şöyleydi:

“(1) Bu Kanunun kapsamına girenler, (a) bireysel kıdem hesabından para çekme haklarını ilk kez kullanırken, (...) on beş yıl sigortalılık süresini doldurmaları ve adlarına 3600 prim ödeme gün sayısı tahakkuk ettirilmesi, (b) bireysel kıdem hesabından para çekme haklarını ikinci ve sonraki kullanmalarında ise son kullanımdan sonra (...) adlarına 1800 prim ödeme gün sayısı tahakkuk ettirilmesi, (c) konut edinmeleri şartıyla bireysel kıdem hesabında biriken tutarın yarısını çekmeye hak kazanırlar. (2) Bu Kanun kapsamına girenler; (a) bağlı oldukları kurum veya sındaklırdan yaşlılık, emeklilik, malullük aylığı bağlanması yahut toptan ödeme almaları halinde, (b) Beş yıl boyunca adlarına açılan bireysel kıdem hesabına kıdem primi tahakkuk ettirilmemesi halinde talepleri üzerine bireysel kıdem hesabında biriken tutarın tamamını çekmeye hak kazanırlar. (3) İşçinin ölümü halinde kanuni mirasçıları bireysel kıdem hesabında biriken tutarın tamamını çekmeye hak kazanırlar.”

Taslakta, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki kıdemlerden işverenin sorumlu olduğu belirtiliyordu. Ancak, “işverenleri ile yapacakları sözleşme ile Kanunun yürürlük tarihinden önceki döneme ait kıdem tazminatı işçi tarafından bireysel kıdem hesabına dahil edilebilir” düzenlemesi eklenmişti.

Kıdem tazminatı fonu kanun tasarılarının kamuoyuna açıklanan son örneği, 2013 yılı Ekim ayına ilişkin.

Bu taslağın kapsamı, Emeklilik Gözetim Merkezi, emeklilik şirketi konusundaki düzenlemeler, bir yıl önceki taslağın aynıydı. Ancak kıdem priminin oranı boş bırakılmıştı.

-BİTTİ-